

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 22/01/2026 10:59
Sayı: E-120.07.03-1734271
2025 AİLE YILI

Sayı : E-54045643-610-22967154

Konu : Soru Önergeleri (7/35658)

7/35658
GK 34

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 31.10.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1726344 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazı ekinde alınan, Tokat Milletvekili Sayın Kadim DURMAZ'a ait 7/35658 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığınızın cevabi görüşü Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

İbrahim YUMAKLI
Bakan

Ek: Cevabi Görüş (7/35658) (6 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 0B219996-A154-4557-AF31-4D5294166D90

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ebys>

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 161 06800 Çankaya / ANKARA

Tel: (0312) 287 33 60

www.tarimorman.gov.tr Kep: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

KEP Adresi : tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nurdan BUĞDAY

Mühendis

Telefon No: (312) 258 85 97

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**TOKAT MİLLETVEKİLİ SAYIN KADİM DURMAZ'A AİT 7/35658 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Ülkemizde tarımsal üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak, kayıtlılığı artırmak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesini sağlamak amaçlarıyla, üreticilerimize tarımsal desteklemeler verilmekte, hibe programları uygulanmakta ve projeler yürütülmektedir.

Değişen ulusal ve uluslararası koşullara göre destekleme programlarında yapılacak düzenlemeler, destekleme programlarının esasları ve araçları, bunların bütçe ödenek ihtiyaçları 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun amir hükümleri çerçevesinde belirlenmekte ve destekleme uygulamaları Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Bakanlığımız tarafından üreticilere;

- Bitkisel üretim,
- Hayvansal üretim,
- Kırsal kalkınma,
- Su ürünleri üretimi ve
- Tarımsal araştırma ve geliştirme (Ar-Ge)

olmak üzere 5 ana başlık altında tarımsal destekler verilmektedir.

Tarım politikalarının amaçları, ilkeleri ve öncelikleri doğrultusunda tarım sektörüyle ilgili politikaların planlanmasına yönelik 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 7'nci maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bahse konu kanuni düzenlemeye istinaden "Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan düzenlemeyle ürünlerin arz ve talep miktarı dikkate alınarak tarım havzası veya işletme bazında ürün veya ürün gruplarının en uygun yerde üretilmesi sağlanacak, ilin ekolojisine uygun ve suyu merkeze alan bir anlayış çerçevesinde oluşturulacak bitkisel üretim deseninde stratejik ürünler önceliklendirilecektir.

8859 sayılı 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Cumhurbaşkan Kararı kapsamında bitkisel üretimde yeni destekleme modeline ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Yeni destekleme modeli kapsamında hazırlanan Karar ile üretim maliyetine göre ürünler kategorilere ayrılmış ve her kategori için destek katsayısı belirlenmiştir. 2025 üretim yılı için destek katsayı değeri dekara 244 TL'dir.

Cumhurbaşkanı Kararı ile tarımsal üretimin ve gıda arz güvencesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, üretim planlamasına katkı sağlanması, verim ve kalitenin artırılması, tarımsal üretimde çevreci yaklaşımların benimsenmesi ve uygulanan politikaların etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, ülke ihtiyacının yurt içi üretimle karşılanabilmesi için verim ve kalitenin artırılması, kayıtların güncel tutulması ile üretim sürecinde yaşanan maliyet artışları ve fiyat istikrarsızlıkları gibi olumsuz koşullardan üreticilerin korunması hedeflenmektedir.

Yeni destekleme modeliyle;

- Bitkisel üretim destekleri ilk defa 3 yıllık olarak ve üretim döneminden önce açıklanmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- Destek kalemlerinde sadeleştirmeye gidilerek, destekler daha yönlendirici, etkin ve öngörülebilir hâle getirilmiştir.
- Üretim planlaması kapsamındaki stratejik ürünlere ilave destek verilecektir.
- Su kısıtı olan havzalarda münavebeye uygun üretime ilave destek sağlanacaktır.
- Kamu kuruluşları tarafından ıslah edilen milli tohumla üretim yapan üreticilerimiz ilave destek alacaktır.
- Destek tutarları girdi maliyetlerindeki değişikliklere göre her yıl güncellenecektir.
- Çiftçilerimiz üretime karar vermeden önce, hangi havzada, hangi ürüne, ne kadar destek alacağını bilerek planlı şekilde faaliyete başlayabilecekler ve bu sayede plansız üretimin sebep olduğu birtakım olumsuzluklardan etkilenmeyecektir.

Bitkisel üretimin desteklenmesi programıyla çiftçilere temel destek, planlı üretim desteği ve üretimi geliştirme destekleri verilecektir.

Temel destek ve planlı üretim desteği ile planlama kapsamındaki ürünlere belirlenen havzalarda ekim yapıldığı takdirde kullanılan mazotun tamamı, gübrenin ise yarısı nakdi olarak verilecektir. Bununla birlikte, su kısıtı olan yerlerde yine belirlenen şartlara uygun üretim yapan üreticilerimizin kullandığı mazot ve gübrenin tamamı nakdi olarak verilecektir.

Verim ve kaliteyi artırmak için sertifikalı tohum kullanım, sertifikalı/standart fidan kullanım, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, katı organik-organomineral gübre destekleri verilmeye devam edilecektir.

Katı organik-organomineral gübre kullanan çiftçilerimize 2025 üretim yılı için dekara 51 TL, 2026 üretim yılında ise dekara 99 TL ödenecektir.

10394 sayılı 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar 14.09.2025 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Karar ile 2026 yılı bitkisel üretim desteklerinde aşağıdaki düzenlemeler yapılmıştır.

- 2026 üretim yılı için destek katsayı değeri bir önceki yıla göre %27 artırılarak dekara 310 TL olarak belirlenmiştir.
- Kapalı ortam bitkisel üretime yönelik genç ve kadın çiftçilere ilave destek verilecektir.
- Mısır (dane) ürünün destekleme kategorisi 1. kategoriden 2. kategoriye yükseltilmiştir.
- Hayvancılıkta dane yem ihtiyacını karşılamak amacıyla yulaf, çavdar ve tritikale ürünlerinde yeşil otun yanı sıra dane üretimi de destek kapsamına alınmıştır.
- Hububat üretiminde sertifikalı tohum kullanımının artırılması amacıyla bir önceki yıla göre destek katsayısı artırılarak 0,56 belirlenmiştir.
- Soya üretimini teşvik amacıyla mevcut sertifikalı tohum desteğine ek, yurt içinde ıslah edilip tescil edilen ve yine yurt içinde üretilerek sertifikalandırılan tohumların kullanımı halinde ilave destek sağlanacaktır.
- Organik tarım desteğinde, 1. derece tarımsal amaçlı üretici örgütlerine üye çiftçilere, destek katsayısının yüzde 25’i oranında ilave destek verilecektir.
- Katı organik-organomineral desteğinde 0,21 olan katsayı, 0,32’ye çıkarılmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- Biyolojik/biyoteknik mücadele desteği birim fiyatları yüzde 21 artırılmıştır.
- Yıl boyunca (12 ay) hizmet sunan serbest tarım danışmanları ile ziraat odaları ve üretici örgütlerinde istihdam edilen danışmanlara verilen tarımsal yayım ve danışmanlık desteği, bir önceki yıla göre yüzde 17,5 artırılarak 2025 için 345.450 TL olarak ödenecektir.

Tohumculuk mevzuatında yapılan düzenlemelerle uluslararası eşdeğerlik ve akreditasyonlar sağlanmıştır Böylece ülkemiz sertifikalı tohum üretiminde önemli ülkelerden biri olmuştur.

Tohum ihracatımız son 22 yılda 20 katına, tohumluk üretimimiz son 22 yılda 9 katına çıkmıştır.

2002 yılında 145 bin ton olan sertifikalı tohumluk üretimi 2024 yılında 1,3 milyona tona yükselmiştir.

Tohum ihracatı; 2002’de 17 milyon dolardan 2024 yılında %1.888 artışla,103 ülkeye ihracat yaparak 338 milyon dolara çıkmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2024 yılında %117 olarak gerçekleşmiştir.

2002 yılında 4 milyon adet olan sertifikalı fide/fidan üretimi, 2024 yılında yaklaşık 46 katına çıkarak 186 milyon adede yükselmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz (DSİ) tarafından yeni inşa edilen sulama tesislerinde, modern sulama teknikleri esas alınarak, kapalı (basınçlı) borulu sulama sistemleri projelendirilmektedir. Ancak, zemin yapısının sert ve kayalık olduğu, yer altı su seviyesinin yüksek bulunduğu, enerji maliyetlerinin fazla olduğu veya arazi koşullarının boru döşemeye elverişsiz olduğu alanlarda bu sistemlerin uygulanması teknik ve ekonomik açıdan güçlük oluşturmaktadır.

Kapalı sistem sulamaya dönüşüm çalışmaları, tüm havzalarda su verimliliğini artırmak amacıyla yürütülmekte olup öncelik, su stresi yüksek ve sulama randımanı düşük alanlara verilmektedir.

Daha önce açık kanal sistemiyle işletmeye alınan ve ekonomik ömrünü tamamlamış tesislerde, modern basınçlı sistemlere dönüşüm yapılmaktadır. Bu dönüşüm için belirli bir takvim bulunmamakla birlikte çalışmalar, DSİ Stratejik Planı, Ulusal Su Planı ve Türkiye Su Verimliliği Stratejisi doğrultusunda sürdürülmektedir.

Modernizasyon süreci, teknolojik gelişmeler, iklim koşulları ve bölgesel ihtiyaçlar dikkate alınarak sürekli değerlendirilen ve güncellenen dinamik bir yapı arz etmektedir. Açık kanallardan kapalı (basınçlı) sistemlere geçişle birlikte, su verimliliğinde ortalama %35–40 oranında artış sağlanması hedeflenmektedir.

Yer altı sularının korunması amacıyla yasal olmayan su çekimlerine müdahale edilmekte ve 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun’un 18’nci maddesi uyarınca işlem yapılmaktadır. Bu kapsamda, ruhsatsız kuyu açan kişilere idari para cezası uygulanmakta; kuyunun bulunduğu saha yer altı suyu tahsisine kapalı ise kuyu kapatılmakta, açık ise belgelendirilmektedir.

Bununla birlikte, 2011 yılında 167 sayılı Kanun’a eklenen düzenleme uyarınca, ülke genelinde tüm sanayi amaçlı kuyulara ve yer altı suyu sıkıntısının yoğun olduğu Meriç-Ergene ve Konya Kapalı Havzası gibi bölgelerdeki tüm yer altı suyu kullanımlarına sayaç takma zorunluluğu getirilmiştir. Bu uygulama ile yer altı suyu çekimlerinin etkin biçimde izlenmesi ve kontrol altına alınması hedeflenmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Doğal afetlerden zarar gören üreticilerimizin zararlarını telafi etmek, üreticileri uzun vadede gelir istikrarına kavuşturmak ve tarımsal üretimde sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla; 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesinde, Devlet destekli tarım sigortası yaptıran yetiştiricilerimize %50 ile %70 arasında değişen oranlarda Devlet prim desteği sağlanmaktadır.

Gelir Koruma Sigortası yaptıran üreticilerimizin buğday ve arpa ürünlerinde; kuraklık, don, sıcak rüzgar, sıcak hava dalgası, aşırı nem, aşırı yağış, dolu, rüzgâr, fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, sel ve su baskını, yabancı hayvan nedenlerinden kaynaklı verim değişimi ve hasat sonrası oluşan ürün fiyatının beklenen fiyattan farklı olması nedenlerine bağlı gelir kaybı riski teminat altına alınmış olup %60 oranında Devlet prim desteği sağlanmaktadır.

2025 yılında ülkemiz genelinde yaşanan zirai don öncesinde il/ilçe tarım ve orman müdürlüklerimiz ile Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) tarafından iklimsel gelişmeler sahada yakından takip edilmiş, gerekli gözlemler yapılmış ve alınacak önlemler konusunda yoğun bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.

Hastalık ve zararlılarla mücadele kapsamında il/ilçe tarım ve orman müdürlüklerimiz aracılığıyla hastalık ve zararlılar hakkında tüm paydaşları bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca Bakanlığımız araştırma enstitülerince süne mücadelesine yönelik, Avrupa sünesi (*Eurygaster maura* L.)'nin yaşam döngüsü ve iklim verileri arasındaki ilişkiler incelenmiş, yapay zeka teknikleri kullanılarak tahmin-uyarı sistemi geliştirilmiştir.

Sistem sayesinde süne salgını ve salgının şiddetini, tahmini salgın alanlarını, kıymetlendirme ve nimf sürvey zamanları ile insektisit uygulama zamanını çok yüksek doğruluk oranları ile tahmin etmek mümkün olmaktadır. Tahmin sonuçlarına göre gerekli uyarılar "Süne Tahmin Uyarı Sistemi" (<https://sunetahminuyari.tarimorman.gov.tr>) aracılığı ile ilgili kişilere iletilmektedir.

Süne Mücadelesinde Tahmin Uyarı Modelinin Geliştirilmesi Projesiyle; sünenin salgın koşulları ile mücadeleye esas sürvey ve kimyasal mücadele zamanlarının meteorolojik verilerle olan ilişkisi belirlenmiş, bu ilişkilerden yararlanılarak tahmin uyarı modeli oluşturulmuş, prototip yazılımı yapılmış ve süne mücadelesinde uygulanabilirliği ortaya konulmuştur.

Süne mücadelesinde tahmin-uyarı modelinin geliştirilmesi projesi, 2025 yılından itibaren Ankara, Kırşehir, Konya, Aksaray, Kırıkkale, Sivas illerinde kullanılmakta olup yaygınlaştırma çalışmalarına devam edilmektedir. Ayrıca Süne, Kışlaklarının Revizyonu ve Farklı Yöntemlerle Tür Kompozisyonunun Ortaya Konulması projesine de başlanmıştır.

Üreticilerin tarımsal üretime yönelik finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda sağlanması amacıyla, 8038 ve 8039 sayılı Cumhurbaşkanları Kararları kapsamında 01.01.2024-31.12.2026 tarihleri arasında 2024/15 sayılı "Tarımsal Üretime Dair Faiz/Kâr Payı Destekli Yatırım Ve İşletme Kredisi/Finansmanı Kullandırılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği" kapsamında Ziraat Katılım Bankası A.Ş. ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden 28 farklı konuda %25-%100 aralığında Hazine faiz/kar payı destekli yatırım ve işletme kredi/finansmanı kullanımı yapılabilmektedir. Kredilerden gerçek, tüzel kişiler ile tarımsal amaçlı örgütler yararlanmaktadır.

Söz konusu kararlar kapsamında;

- Soğuk Hava Deposu Yatırımları konusunda 40 milyon TL üst limitli %50-65,
- Lisanslı depoculuk yatırımları konusunda 150 milyon TL üst limitli %50

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Hazine faiz/kâr payı destekli kredi/finansman imkânı sunulmaktadır.

Bakanlığımızca 81 ilimizde uygulanmakta olan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanmasına Yönelik Yatırımlar, Çelik Silo ve Soğuk Hava Deposu” konusundaki projelere, hibeye esas proje tutarının KDV hariç %50’si hibe olarak verilmektedir.

2022 yılından günümüze kadar belirtilen konularda yatırımlarını tamamlayan kooperatif ve birliklere 55 adet proje için 69 milyon TL hibe ödemesi gerçekleştirilmiştir.

IPARD Programı kapsamında 2007 yılı itibarıyla başlayan program üzerinden 42 ilde birçok tedbir altında tarım ve hayvancılık alanlarında hibe destekleri sağlanmaktadır. IPARD I ve IPARD II dönemi olarak başarıyla yürütülen süreç, IPARD III dönemiyle birlikte ülke geneline yayılmıştır. IPARD III döneminde çıkılan ve çıkılacak çağrılarda %50-75 arasında değişen oranlarda yatırım tedbirlerine hibe desteği sağlanmaktadır.

IPARD Programı M7- 302 Çiftçilik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme tedbiri çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinde yatırımların modernizasyonu, oluşturulması, genişletilmesi ve yeniden inşası aracılığıyla kırsal faaliyetlerin oluşturulmasını, çeşitlendirilmesini ve geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu tedbir altında yem bitkisi yetiştiriciliği sektöründe hazırlanmış projelere %60-%75 oranında hibe desteği verilmektedir. Yonca, korunga, üçgül, fiğ, burçak, sudan otu, sorgum destek verdiğimiz yem bitkileri arasındadır.

IPARD Programının uygulanmaya başladığı 2011 yılından bugüne kadar Ülkemiz genelinde, 27.110 projeye reel fiyatlarla toplam 99,2 milyar TL hibe desteği verilmiş, bu hibeler sayesinde reel fiyatlarla 209,9 milyar TL yatırım yapılmış ve 106.421 insanımıza istihdam imkânı sağlanmıştır.

IPARD Programı kapsamında, üretici örgütlerimize yönelik olarak pozitif ayrımcılık yapılmakta ve bu örgütlerimiz tarafından sunulan projelere ilave hibe ve ek puan verilmek suretiyle avantaj sağlanmaktadır. IPARD Programı ile üretici örgütlerine yönelik olarak uygulanan pozitif ayrımcılık ve avantajların bir sonucu olarak, bugüne kadar ülke genelinde üretici örgütlerimiz tarafından IPARD kapsamındaki bütün tedbirlerden sunulan 445 projeye 2,4 milyar TL hibe desteği verilmiş ve bu suretle 4,4 milyar TL yatırım yapılması sağlanmıştır.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), ürün fiyatlarını açıklarken, üretimin sürdürülebilirliğini ve tüketiciye yansıyan fiyatları dengede tutacak politikalar geliştirmektedir. Bu kapsamda, TMO alım fiyatları belirlenirken üretici maliyeti, ekonomik göstergeler, üretim miktarı, önceki yıl alım fiyatları, dünya piyasa fiyatları, tarımsal sanayinin hammadde tedarik durumu, iç ve dış piyasalardaki gelişmeler, tüketici fiyatları, refah payı ile üretimin sürdürülebilirliğini sağlayacak kâr marjı gibi çok sayıda faktör değerlendirilmektedir.

TMO başta hububat ve bakliyat olmak üzere görev alanına giren ürün piyasalarını yakından takip ederek, piyasa regülasyonuna destek sağlamaktadır.

TMO alım fiyatları, tüm parametreler dikkate alınarak belirlenen bir eşik fiyattır. Açıklanan ürün alım fiyatları, üretimin sürdürülebilirliği ve tüketiciye yansımaları dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir.

2025 yılı TMO hububat alım fiyatları Bakanlığımızca 03.06.2025 tarihinde açıklanmış olup geçen yıla göre ekmeklik buğdayda %46 artışla 13.500 TL/ton, makarnalık buğdayda %35 artışla 13.500 TL/ton ve arpada %52 artışla 11.000 TL/ton olarak açıklanmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Ayrıca mısır piyasalarını da yakından takip eden TMO, hasadın başlamasıyla birlikte 15.08.2025 tarihinde 1. sınıf mısır için 11.400 TL/ton, 2.sınıf mısır için 11.300 TL/ton fiyat açıklayarak mısır piyasalarına yönelik regülasyon görevini yerine getirmiştir.

Bununla birlikte TMO'nun ana görev alanı içerisinde yer alan bakliyat piyasalarına yönelik bu yıl kuru fasulyede hasat yoğunluğuna bağlı olarak üretici fiyatlarının bir miktar düşmesi üzerine 07.10.2025 tarihinde dermason çeşit natürel kuru fasulye için 42.000 TL/ton alım fiyatı açıklanarak piyasa dengesi sağlanmıştır.

Diğer taraftan, hububat ve bakliyat ürünlerinde olduğu gibi kuru kayısı, kuru üzüm ve kuru incir gibi ürünlerin de üretim, stok ve piyasa gelişmeleri TMO tarafından yakından takip edilmektedir. 22.09.2025 tarihi itibarıyla üzüm alımlarına başlamıştır. 9 numara çekirdeksiz kuru üzüm için TMO alım fiyatı kilogram başına 120 TL olarak belirlenmiştir.

5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu gereği lisanslı depo işletmelerinin ve yetkili sınıflandırıcıların kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin iş ve işlemler Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Ülkemizdeki son üç yıllık lisanslı depo kapasitesi; 2023 yılında 9.923.753 ton, 2024 yılında 12.111.399 ton ve 2025 yılında ise 14.227.219 tondur. Lisanslı depoculuk sisteminde son üç yıllık artış oranı %43'dür.